

KREŠTAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok 2 zl. — kr.
Na pol roka 1 > — >
Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti

I. ker. Döbrentey-utca 18.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

Shabanie volebného práva.

Vláda Bánffyho nezabáva sa v lete darobne. Napráva a do života uvádza. Do života uvádza cirkevnú politiku a pritom napráva volebné menoslovy. Po celej krajine sú všeobecne žaloby, že pri popise voličov falošne zachádzaly medzitká, ktoré menoslov platný na budúci rok naprávaly. Premnohí, zvláštne ale voličia z ľudovej strany z menoslovu boli vynechaní, naproti tomu liberálni voličia všemožne boli vzatí do menoslovu. V iných okolnosťach takéto chýry pokladali by sme za nemožné, ale včul Boňhád, Caktornia, Nitra dostatočne dokazujú, tieto chýry

Ježiš, Mária! Pomáhajte!

bohužiaľ sú pravdivé. Toto zachádzanie pôpisovácich výborov úzkostlivo sa dotklo dobrých vlastencov, lebo tieto výjavy na ústavnom poli sú nebezpečnými predznakmi, ktoré sú v stave našu budúcnosť v tých najčiernejších farbách predstavíť.

Ani to nechceme predpokladať, že by snád nektorý prehnane horlivý úd popisováceho výboru z vládnej stránky toto zrejme nezakonité zachádzanie schvaľoval, ba skôr musíme úfať, že jestli že sa takéto nadužívania prihodily, týmže úradne sa odpomôže, že sústredné výbory majú dosť dobrej vôle, dosť zákonitého

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

a pravěho politického citu posúdiť to, že volebné právo uhorského štátneho občana je verejným právom, ktoré sa zohaviť nesmie a nemôže, — a že takéto účinky našu ústavu znevažujúce len zlé následky môžu mať.

Uhorská vláda dozaista bude vedieť, že po všetkých krajinách Europy v novejšom čase stal sa pokus, aby sa volebné právo rozšírilo, a počet voličov aby sa rozmnožil, a na viacej miestach pokusili sa, aby sa všeobecné volebné právo do života uviedlo; aby čím viacej štátnych občanov malo volebné právo. Či by vláda Bánffyho oproti tejto všeobecnej snahe našej doby bola si pred seba vzala podvizenie dane, aby voličov olúpila o volebné právo, a počet voličov umenšila? To je práve tak k nepochopu, jako i mnohé iné skutky liberálnej stránky, ktoré sa slobodomyselnosti protivia.

Jestliže liberálna stránka chce byť slobodomyselnou, nevyhnutne musí chcieť, aby sa ocenenie umenšilo, aby čím viacej občanov malo volebné právo, nie ale aby volebné právo bolo shabané.

Uhorsko súc na východe, pravdepodobne od východných krajín chytila sa na liberálnu stránku a na vládu tá práve nechváliteľná obyčaj, ináč hovoriť a inakšie robiť, podvodne vládariť, slobodne volebné právo do zákona napísať, s ním sa po Europe vychvaľovať, a jeho skutočné vykonávanie úradne shabať. Táto východná vlastnosť posávať u nás bola neznáma, a včul vidíme, že sa v nebezpečnej úradnej postave práve u tých strašne ukazuje, ktorí sú povolaní na to, aby strážili nad zákonmi, či sa svedomite a nestranné zachovávajú. — Jesto slobodná voľba, k. pr. v Nitre, ale úradníci, ktorí sú poverení aby voľbu previedli, zaslepene prekazujú voličom, aby ani do volebnej miestnosti sa nemohli dostať a tam svoj hlas oddať.

Posávať v Europe Uhorsko malo mravnú silu, politickú zralosť, a dobrý chýr. Keď sa ale včul roznesie po Europe, že sme skrivodliví, že prekazáme volebné právo chorvátom v Čáktorne, slovákom v Nitre, keď naša vláda sa podlých skutkov dopúšťa, skrivodlivo shabajúc zákonité volebné právo jednej čiastke občanov, a pri tom všetkom predsa luhá a vytrubuje do sveta, že je liberálna, vtedy rýchlo utratí Uhorsko svoje posávaďnie dobré meno.

Liberálna strana pravdepodobne si dobre nerozvážila, že takéto urážky našich základných zákonov, sú veľmi nebezpečné politické školy, ktoré všade pomstvu za sebou ťahajú. Snáď si ani na to nepomyslela, že príde čas, keď jej miesto iná stránka zaujme, že práve tak, iako to liberálna stránka do života uvie-

dla, právo liberálnych voličov shabe a ze takéto zachádzanie zapríčiňuje to, že náš štátny život zplanie, vzdelaná trieda sa zapovrhne a nastanú také divé politické boje, jaké vidíme vo východných krajinách, ktoré ešte neni sú zralé na to, aby ústavu, konštitúciu mali.

Ponevác v Uhorsku sa také veci stávajú, jako v Nitre a ponevác ponosy, že volebné právo občanov sa shabuje, zo dňa na deň ozývajú sa častejšie, musia byť pravdivé, a ponevác vláda nič nerobí, aby tieto krivdy hneď z počiatku prekazila, z toho nasleduje to, že vláda neni schopná posúdiť tie budúce smutné následky, ktoré pochádzajú zo zkazy politických mravov, z nasledovania zlých príkladov a z náhradnej pomstvy.

Ľudová stránka podľa svojej politickej zralosti, bez ohľadu na to, že kto ku jakej stránke patrí, lež podľa tej zásady, že všetci verejné ťarchy musíme snášať, žiada, aby volebné právo a volebná schopnosť sa rozšírili, počet voličov sa rozmnožil, aby politické mravy a voľby boly čisté.

Ľudová stránka podľa nauky kresťanskej za utrpené krivdy nežiada politickú pomstvu, lež bojujúc s tou zbraňou, ktorú jej ústava podáva, bude pokračovať boj, aby poblúdlú čiastku národa na lepšie presvedčenie priviedla, svojích politických protivníkov o záhube ich skutkov presvedčila a v lepšiu smer ich obrátila.

Že ale liberálna stránka tak veľmi sa nalažala, keď ľudová strana vystúpila na bojište, a sa takých opravdu opovrhlivých prostriedkov chytila, jako v Čáktorni a v Nitre, a že v tomže smere kráčajúc shabáva volebné právo, to nepoukazuje na mravnú velikosť, lež na opovrhlivú podlosť. *Ľudová stránka* je sebe povedomá, že základom národov je večná mravnosť, a že túže i vlády musia nasledovať, a jestli sa proti nej prehrešili, samé seba znivočia.

Našu vlasť uhorskú surový a divý turek, ktorý uhorských občanov na tisíce v bojoch povraždil, a ešte viacej tisícov do otrotetva odvliekol, nebol v stave zničiť, ačkoľvek väčšiu jej čiastku cez mnohé roky v moci držal; nebol v stave ju zničiť ani iný cudzý vplyv, ktorý u nás udomácníť dosť sa usilovaly viedeňské vlády; a to preto, lebo, naši predkovia silno sa pridržali ústavy krajinskej, vždy sa odvolávajúc na základne zákony našej krajiny, i sami ich sväte zachovávali, i nikomu ich narušiť nedopustili; to nás udržalo cez nebezpečné búrky mnohých sto rokov; a ejhľa, čo nepriatelia vlasti nemôhli vykonať, našu vlasť narušiť; to včul vykonávajú vlastní jej synovia; barón Dezider Bánffy a jeho liberálna strana, to sú tí najúhlavnejší nepriatelia našej ústavy

a následovne i našej vlasti, tí rozširujú poka-
zenosť po krajine, dávajúc príklad, aby sme si
ani základných zákonov našej vlasti nevšímali.

Bánffy v tisícročnú pamiatku Uhorska žiada
si byť vodcom Uhorska a sa i takým pred-
staviť svetu; preto, aby to dosiahol, všemožne
chce svoju vládu upevniť, jemu protivnú stránku
zničiť. K tomu cieľu nadžupanom, slepým to
nástrojom vlády, Bánffy dal ústne návod, na-
učenie, jako sa majú menoslovov po stolicách,
po okresoch napravovať. Že tak mnohí voličia,
vláde protivní z menoslovov vystali, to len je
dôkazom toho, že nadžupaní dobre pochopili
návod vlády a skrze svoje medzitká dobre dá-
vajú previesť úmysel vlády. Najprv menoslovov
chce mať vláda tak, jako sa jej ľúbi; keď tieto
budú v poriadku, na jaseň prevedie voľby sto-
ličných úradníkov; už včul vláda ich pripra-
vuje, vyjednáva, kto kde má byť nadžupanom,
podžupanom, služným a tak ďalej. Všetkých
úradníkov, ktorí budú neboli dosť horlivými
mamelukmi, budú neboli dosť obratnými v
podporovaní jej zámerov, vláda nemilosrdne
odstráni, zamení a premení, aby pri budúcich
všeobecných voľbách, slepé a poslušné nástroje
mala v stoličných úradoch. Veľké obecnstvo
pravda že ani pochopu nemá o tých rozličných
figloch, ktoré sa už včul za záclonami v tomto
ohľade robia; keď tieto veci prídu v známosť
obecnstvu, vtedy už je obyčajne všetko ho-
tové, prefiglované i do tých najmenších po-
drobností, vtedy už darmo sa o nich dohado-
vať, alebo ich chceť preonačiť.

Za včasu tedy vyzývame, napomínáme,
prosíme *privržencov ľudovej strany*, priateľov
našich zásad, aby ani tú najmalichejšiu okol-
nosť nezanedbali, aby všemožne svoje volebné
právo aj iných bránili; do podrobna sa chy-
stajúc ku nastavajúcim bojom, len tak budeme
môcť deväť ohnivých hláv liberálneho dráka
pootínať, len tak môžeme nejaké víťazstvo úfať.

Dolu s liberalismom!

Nech žije ľudová strana!!

Františ Bleszkány.

POLITICKÉ CHÝRY.

Kázeň proti cirkevnej politike. Židovské no-
viny s veľkým krikom oznamujú: Michal Payer, farár
v Sv. Margitte v nedeľu na kázni o cirkevnej politike
povedal, že „tí naničhodní maďari, s tými zákonmi
chcú katolícke náboženstvo zničiť. Aby každý dobrý
katolík povstal proti zákonodarstvu.“ Neboli sme prítomní
na tej kázni, ale to sme môžeme tvrdiť, že židovské
noviny obvyklého prostriedka, totiž luhárstva sa cho-
pily i včul. Dozaista vieme, že pán Payer nepovedal

to, že „naničhodní maďari,“ lež ak najviac *naničhodní
liberáli*. Lebo veď uhrom je i pán Payer, i my sme
to, a predsa ani jednému nám netreba tých zákonov.
Tedy nie uhri, lež židia slobodemurári liberálne meno
nadužívajúci donesli tie zákony. Ani to neveríme, že
by veleb. pán bol povedal „aby každý dobrý katolík
povstal proti zákonodarstvu.“ To nemôhol povedať,
lebo katolíci nemajú obyčaj sa *vzbúriť*, najviac že pu-
testujú proti urážkam. Vzbúriť sa má obyčaj ien plu-
vajúci židovský hyd a i včul len preto vložili do úst
pánu Payerovi tú sadu ku povstaniu povzbudzujúcu,
lebo i jeho podľa seba merala tá rozcuhaná háveť.

Na hriešne kommando. I zodpovedného reda-
ktora katol. novín menom „Magyar Állam“ Emila
Szemneca — jako sme to už viackrát podotkli, tiež
odsúdili pod zámenkou, že urazil kráľa. Szemnecz súc
spolu i honvédským dôstojníkom, nastala otázka, že
či po výroku porotného súdu môže-li podržať svoju
hodnosť. Honvédske Veliteľstvo v Stolnom Belohrade
bolo tej mienky že i navzdor tohoto výroku môže
ostať v dôstojníckom sbore. V liberálnom ministerstve
toto uzavretie spôsobilo veľký zmätok, nijako sa to
nelúbilo. Zničili tedy to uzavretie a tú otázku dali
znova pojednávať skrze iných officierov. A aby včul
sa naučili tí officieri, ktorých povolali súdiť, že jakého
náhľadu majú byť, všetkých tých officierov Stolnobe-
hradského veliteľstva, ktorí boli za to, že sa officierska
hodnosť podržať môže, potrestali. Tak generála Andreja
Huberta, navzdor tomu, že je ten najvzdelanejší vojak,
poslali na odpočinok. Podplukovníka Majora preložili
do Šoproňu, čo Major si tak vzal na srdce, že sa
zastrešil. Záležitosť Szemneczovu, tedy ešte raz poje-
dnávali u honvédskeho officierov, a ponevác to mu-
selo byť, tedy druhý súd bol práve oprotivným prvého.
Emila Szemneca zbavili officierskej hodnosti a na to
poťažné nariadenie honvédskeho hlavného veliteľstva
už i prišlo ku veliteľstvu stolnobehradského okresu.
— Takto vysluhujú pravdu v krajine Sv. Štefana!

Popis voličov. Že jak svedomite dal Bánffy po-
písať voličov, vysvitá to z lanských a tohoročných
menoslovov. Na príklad len Nitriansku stolicu doná-
šame: V nitrianskom volebnom okrese je toho roku
1823 voličov (vľaní ich bolo 2406); v novozaamskom
okrese 2002 (predtým 2405); vo vág-večejskom 1794
(bolo 2214); v novomestskom 1197 (predtým 1253);
vo frašáckom okrese 1798 (vľaní 2141); vo verbov-
skom 1244 (bolo 1442); v nitra-žabokréskom 1180
(predtým 1815); vo veľko-topolčianskom okrese 1633
(bolo ich 2392); v skalickom 2410 (predtým 2395);
v senickom 2163 (predtým 2066); v prievicskom okrese
1730 (bolo 2023).

Počet všetkých voličov vo stolici je 18,964, vľaní
bolo 22,552. Ubylo ich tedy 3576.

V nitrianskom volebnom okrese z vynechaných
650 voličov, navzdor tomu, že zo dvoch notárství
okresu nestala sa reklamácia, predsa 300 hlasov listi-
nami opatrených reklamovali; oproti tomu 187 takých
hlasov vyreklamovali, ktorýchžto daň nemá žiadané
ocenenie, alebo ktorýchžto daň 15-ho apríla nebola
zaplatená.

Bulharsko.

V Budapešti 23. júla 1895.

Dorúbaný bulharský bývalý ministerpred-
seda *Stambulov*, jako sme už v predošlom. či-

sle našich novin boli spomenuli, zomrel následkom vraždenných rán 18. júla t. roku. Na smrtelnej posteli svojej žene a priateľom mnohé také veci spomenul, ktoré boli v stave nie len jeho príbuzných a priateľov, lež aj veľké obecenstvo, ba aj cudzozemsko čo najvyš rozhorčiť. Tak k. pr. verejne všetkým okolostojácim riekol: „Tufekčiev ma zavraždil! Zemepán (panovník Ferdinand Koburg) ma zavraždil!“ Čo toľko znamená, jakoby zemepán Ferdinand Koburg s porozumením včulajšej bulharskej vlády bol najal tých vrahov, aby Stambulova po zbojnícky odpratali. Ďalej hovorí sa, že keď umieral, rozkázal svojim deťom, ba že ich zaklínal, aby na panovníkovi zaňho sa vypomstvi.

Tak hrozné rany mu nasekali jeho vráto, že lekári hneď nahliadli, že neni možno ho na živote udržať; okrem toho hovorí sa, že zbraň, ktorou ho doranili, bola napustená jedom.

Po smrti započali sa chystať na pohrab. Obyvateľstvo nápadne lahostajne sa držalo, ba skôr by sme povedať môhli po nepriateľsky. Z iných strán Bulharska mnohí poslali vence na jeho truhlu; iní zas i radosť vyjadrili nad touto vraždou. Stambulova manželka žiadala, aby pohrab bol 19-ho júla; tak sa i stalo. Ferdinand Koburg panovník bulharský, ktorý sa včul zdržuje v Karlových Varoch v Česku tiež vyjadril svoju útrpnosť Stambulovej vdove, a mal aj úmysel Stambulova na krajinské útraty dať pochovať; preto i sam vydal rozkaz, aby v mene jeho na truhlu položili veniec; keď ale kapitán gárdy *Markov* prišiel s vencom do Stambulovho domu, sestra zomrelého Stambulova, vdova to generála *Mutkurova* stala pred neho a rekla mu takto: — Vdova Vás nemôže prijať a *zapovrhuje veniec vašeho panovníka*; Vy kapitán *Markov*, ktorý nosíte bulharskú jednokrojku, porozumiete naše city.

Gárdista ani slova nepovedal, nemo sa poklonil, posbieral veniec a opustil dom. Následkom čeho Ferdinand Koburg poslal zákaz z Karlových Varov do Sofie bulharskej vláde, aby sa na pohrabe nezúčastnila.

20. júla zavčasu sa počalo smutiace obecenstvo shromažďovať, najviacej vyslanstvá z rozličných miest. Prôvod sa pohol o troch hodinách od poludnia z úmrličieho domu, lebo jako chýr sa nesie, Stambulova pochovali bez všetkých cirkevných obrádov, tedy grécki kňazi ani prítomní neboli; z počiatku žandárov nebolo nikde zbadat a všetko bolo ticho; len to každému napadlo, že tamejšie obyvateľstvo totiž z mesta Sofie veľmi malú účasť vzalo na pohrabe, čeho i to bolo príčinou, že už predpoludním rozdávali medzi mešťanov jedno upo-

zornenie, aby nebrali účasť na pohrabe Stambulovom, lebo že Stambulov bol tyran, ktorý nezasluhuje súcit obyvateľstva.

Na čele prôvodu kráčal bývalý minister a priateľ Stambulov *Petkov* s poviazanou hlavou a ramenom; vedľa neho išly staručká matka Stambulova a jeho sestra, vdova *Mutkurova*. Potom nasledovali zastupitelia cudzozemských mocností, ktorí sa všetci dostavili, vynímajúc belgického zastupiteľa, a priatelia zosnulého.

Na tom mieste, kde tú vraždu spáchali, prôvod sa zastavil a tu *Petkov* započal reč držať, v ktorej ostrými slovami karhal tých, ktorí Stambulova zavraždili, lebo, odobrili život takému mužovi, ktorý len za svoju vlasť žil. *Petkov* ešte ani nedokončil svoju reč, keď naraz hrozný strach sa všetkých prítomných zmocnil — udajne preto, lebo že neкто vraj strelil na vence. Strašná hrôza zachvátila ľudí, mnohí popadali, iní zas chopili sa revolvera, diplomatov a paničky, ktoré boli na pohrabe na zem strhli. Na raz žandári na koňoch cvaľovali na pohrab, a jednu čiastku zástupu odsekli od smutného voza, lebo mnohí všemožne usilovali sa dostať k vozu, mnohí trhali vence z umrlčieho voza, a hádzali ich po ulicách, strašný bol to pohľad; vence a stužky dodriapané ležaly po zemi. Horko ťažko sa prôvod dostal do cmitera, kde zas hrôza zaujala ľudí, lebo priatelia Stambulovi chceli sa vrhnúť na tú zgerbu, ktorá na pohrabe neporiadok robila. Navrátiac sa naspák z cmitera veľký zástup sa hrnul pred bydlu francúzskeho konzula, chcujúc mu vďaka vysloviť za to držanie sa francúzskych časopisov, ktoré pri zavraždení Stambulova písaly proti nemu.

Podľa inej zprávy Stambulova pochovali podľa cirkevných obrádov; a keď sa kňazstvo utiahlo, hovorí sa, že v cmiteri muzika započala hrať veselé nôty a bolo očuf radostné výkriky, toľká bola nenávisť v sofiánskom obyvateľstve proti Stambulovi.

Ponevác novinkársky spolok menom „*Ott-hon*“ z Budapešte poslal jeden veniec do Sofie Stambulovi na truhlu, bulharské obyvateľstvo toto Uhrom veľmi za zle malo, a započalo demonštrovať proti Rakúsko-Uhorsku zvláštne bolo očuf preklínať maďarov. Mnohí demonštranti čakali na železničnej stanici deputáciu z Budapešte chcujúc ich natľeť a veniec im roztrhať; preto mnohí sa hrnuli ku železnici po ulicách všade vonkoncom vykrikujúc:

— Pereať maďžiar! (Nech zahyne maďar!).
Dolu maďžiar!

Karavelov bývaly to minister rečnil ku zástupu a medzi inými pravil; že uhorskí židia

urazili Bulharsko, a vyzval zástup, aby zrútili panstvo cudzincov.

Deputácia z Budapešte síce neprišla, ale Karavelov ďalej pokračoval a dráždil ľud proti Uhorsku. Vydali aj jeden oznam, v ktorom oslovujú ľud, aby sa držal v duchu proti stambulovskom. Bulharské noviny neslýchané potupy obsahujú proti maďarským novinám a bulharská vláda nič nerobí, aby zamedzila toto tupenie. Mnohé noviny a oznamy bulharské verejne schvaľujú zavraždenie Stambulova, praviac, že s jakými nástrojmi riadil Bulharsko, keď bol ministrom, od takých nástrojov aj zahynúť musel. V takýchto okolnostiach není ani divu, že vrahov Stambulových ešte posial nepochytali, ba okrem jeho vlastnej výpovede, ani nevedia, koho majú vlastne chytiť. Všeobecná verejná mienka v Bulharsku je proti Stambulovi na toľko, že mnohí sa neostychajú verejne vypovedať, že tí, čo Stambulova zamordovali, si zásluhy vydobili naprotivá vlasti, zbaviac a oslobodiac Bulharsko od jedného zradcu.

Osvedčenia útrpnosti.

Z príležitosti toho nepravého súdu, ktorý zodpovedného redaktora našich novín pod zámlkou, že *urazil kráľa*, vyhlásil za hodného do štátneho žalára, všeobecná katolícka mienka zajakala a opravdu obsypala našu redakciu útrpnými a proti súdu. proteštujúcimi listami. Mikuláš Lepsényi bol by môhol rozdraždený rozmar obecnstva použiť a na výhodu svojej záležitosti upotrebiť, ale jeho zriedkava skromnosť mu nedovolila, aby ku svojej sláve čo len i jeden riadok uverejnil. Dojímavé krásne listy odložil si na pamiatku, jakožto dôkaz všeobecnej úcty, ale nedal ich verejnosti.

Ponevác včul obžaloba neskromnosť sa ho nemôže dotknúť, my včul otvoríme tú drahocennú kopy listov, a jeden alebo druhý v našich novinách prinesieme, nech vidí liberálna banda, že i katolíci znajú si úctiť svojich veľkých mužov a veľiké mamľastvo ne-nechajú bez slova.

Vysokoctený Pán Redaktor!

So žalostným srdcom som sa dozvedel z týchto novín že za pravdu musíte trpeť. Ale, my odoberatelia s opravdivou útrpnosťou prosíme Boha aby ku víťazstvu priviedol tie idey, ktoré prevelebný pán zastupuje.

S tým ráčte prijať odo mňa uprimnú úctu. Vysokoctený a Prevelebný Pán Redaktor, a osvedčenie mojej útrpnosti.

Nech žije ľudová strana! Nech žije Mikuláš Lepsényi.

Holič na počiatku júnia 1895.

S úctou

Štefan Hajósy.

Prevelebný pán Redaktor!

Veľký žiaľ naplnil srdcia naše, keď sme sa dočítali v našom milom „Kreštanovi“, že nepravý ortel

je na nich už prevedený. Srdce každého pravého katolíka zabolieť musí nad tým že obrancov svätej cirkve našej tak prenasledujú; Božie požehnanie prosíme na Prevelebného Pána Redaktora a zostávame jejích ponížení služebníci a verní nasledovníci ich zásad, s Bohom.

Pobedím dňa 23. júnia 1895.

V mene katolíckych veriach

Michal Mitošinka, Pavel Miklovics,
Michal Szegesz, Josef Dvorsky.

Velebný Pane!

My pilno čítavame vaše noviny „Kreštana“, a z neho poznávame, že s veľikou usilovnosťou pracujú a sa usilujú nás pošliapaných kreštanov zastávať, a za čo im našu vďaku pokorne vzdávame. Veľmi nás srdce zabolelo, keď sme sa dozvedeli, že za pravdu sú odsúdení do segedinského žalára. — Bože! vyslyš ponížené prosby a volanie naše! Poteš nášho velebného pána redaktora v smutnom jeho položení; objasni mu temný žalár, a daj, aby sa čím skôr môhol z neho vyslobodiť!

Nech žije ľudová strana!

Nosice na počiatku júlia 1895.

S hlbokou úctou

Ondrej Gašparek

Velactená Redakcia!

Ačkoľvek sme chudobní, ale preto vďačne poskytujeme naše haliere k napomoženiu bojovníka, ktorý za pravdu trpí. Nech Boh Všemohúci mu dá sily a milosti ku snášaniu tohoto kríža, — a nech mu osladi ten nezaslúžený osúd oné potešiteľné povedomie, že za pravdu nevinne trpí, a že týmto trápením len osoží svätej záležitosti našej a jeho smutný osúd nech zobudí zo sna i tých, ktorí ešte i včul driemu. Prijmite našu hlbokú sútrpnosť a s výrazom našej výbornej úcty zostávame

Jókeő 2-ho júlia 1895.

ponížení sluhovia

čitatelia „Kreštana.“

Prevelebný pán redaktor!

Našu úctu a povďaku srdečne a dôverne vyslovujeme tu Pánu Mikulášovi Lepsényimu, ktorý sa tak zmužilo zaujal za dobro ľudu a našej cirkve. Neprestávame za neho modlitby naše pred oltár najvyššieho zasielať, prosiac, aby ho i v žalári Boh Všemohúci posilňoval. I za to vďaku našu vysloviť si za povinnosť pokladáme, že pre ľud náš tak vzácne noviny jako je „Kreštan“ založili; sú to noviny všetkej chvály hodné, a požiadavkám ľudu čo najlepšie zodpovedajú; ľud náš, od toho času, čo „Kreštana“ čítava, veľký pokrok urobil v každom ohľade; a preto ct. pán Redaktor, vrúcnu úctu im vzdávame a ich spolupracovníkom, že ačkoľvek ťažkú, ale výbornú prácu vykonávajú; nech Boh nebeský im dá zdravia a šťastia ešte na mnohé roky, aby nás dlho a dlho vyučovať mohli.

Nech žije ľudová strana!

Tekovská stolica, Veľké Uherce 2-ho júlia 1895.

V mene čitateľov „Kreštana“

s úctou

Ján Vlčko.

Prevelebný pán redaktor!

Len bežne, ale pozorne treba pozrieť na tie články dojímavé, ktoré na skromných stranách „Kreštana“ sa

zjavily, aby prevelebný pán redaktor vo skvelej postave sa ukázal práve zmýšľajúcim katolíkom Uhorska.

Predovšetkým ľúbi sa nám to, že vy, prevelebná redakcia, jakožto zastupitelia katolíckeho časopisectva, neodvisle zmýšľajúci, židovské potupnosti, liberálne krivdy, ktoré kat. vieru, mravy a slobodu ľudu sa usilujú utlačiť, so všetkou silou vašeho hrozného pera, bičujete.

Áno! bez bázne šlaháte korbáčom pravdy tých opovážlivcov, ktorí sú dosť podlí na to, aby za slobodu ľudu a jeho ústavne práva do otrockého jarma potlačili usilovali.

Z vašich predmetných a zo srdca pochádzajúcich článkov vysvitá, že ste vy takí mužovia, ktorí ubohému a zo všetkých strán sužovanému kresťanskému poplatnému ľudu opravdu chcete dobre. Vaše nesobecké učinkovanie, vaše ohnivé články o tom nás presvedčujú, že ste vy pravými bojovníkmi braterstva na viere sa zakládajúceho a kresťanskej slobody. Keď by vám pero nevedela nevyhasiteľná láska k ľudu, nebolo by možno, aby ste s takým svätým oduševnením slúžili záležitosti ľudu. Dobré nám padá to povedomie, že ešte jestvujú viere verní kresťanskí hrdinovia v našej osirotelej vlasti, ktorí, keď im i žalár hrozí; ešte i vtedy sú ochotní až do vylitia krvi slávnú úlohu obrany ubohého ľudu a pravdy plniť.

Prevelební páni redaktori! Vy ste vždy medzi prvými vystúpili na bojište za záujmy ľudu. Táto vaša svätá horlivosť takú úctu vzbudila v našom srdci, ktorej slovami ani výrazu nevieme dať. Za blažených by sme sa pokladali, keď by sme len obrubok vašeho rucha mohli obsypať božskami našej úcty.

A osvedčenie tejto našej nerozdielnej úcty vám na vedomie dať včul z príležitosti vašeho prenasledovania a odsúdenia považujeme si za povinnosť, a to tým viac, lebo súd židovskí a slobodnomurárski porotníci vynesúc, nepokladáme ho za spravodlivý. Ale čím vás viacej prenasledujú, ctení páni redaktori, povďačný katolícky ľud s vrúcnosťou svojej plamenej lásky, tým viacej vás objíme a jeho verné srdco tým živšie bije za vašu vzácnu osobu práve tak, jako za tie od vás zastupované myšlienky.

Neklesajte prosím Vás! Ubohý ľud sa za vás modlí s celou vrúcnosťou svojho milujúceho srdca. Táto modlitba je pre vás prameňom mimoriadnej sily.

Konečne prosím Vás milí bratia v Kristu, držme spolu, jako náš nepriateľ. Konečne prosme Ducha sv. za jeho sedem svätých darov; ďalej zvolajme jedným srdcom, jednou dušou; preč s hnusným liberalismom. Abcúg neodvislosť! Nech žije prenasledovaná katolícka tlač. Nech žije Kristus a jeho námestník, náš svätý Otec, rímsky pápež! Nech žije ľudová strana! Nech žije Mikuláš Lepšényi.

Mladší Martin Vicina, tkáč.

Milodary.

Na útraty, ktoré vznikly preto, že hlavný redaktor našich novin: Mikuláš Lepšényi bohužiaľ bol odsúdený, milodary ráčili nám zaslať:

Eugen Hollady farár v Urmincach 1 zl., Josef Szlavík farár v Horných Otrokovcäch 1 zl., Martin Kuralszky farár v Čermende 1 zl., P. Florentin Hor-

váth administrátor vo Veľ Ripňanoch 1 zl., Rudolf Csiszár farár v Merašicäch 1 zl., Andrej Pulmann farár v Radošine 1 zl., Rudolf Poeck farár vo Veľ. Preseranoch 1 zl., Josef Blaškovich farár v Ludanicäch 1 zl., Ignác Pachmann farár v Pastuchove 50 kr., Pavel Bednár farár vo Vašardicäch 1 zl., Blahorod. p. Juraj Rudnyánszky statkár v Otrokovcäch 1 zl., Anna Ribárik vdova vo Veľ. Preseranoch 50 kr., P. Lambert Kovárik, kaplan v Preseranoch 1 zl., Anna Papp, vdova v Preseranoch 50 kr. — Z Mestečka: Rudolf Klajmar 1 zl., Anton Javorszky 50 kr. — Z Báhona: Michál Kucsik 60 kr., — Z Agostonfalvi: Ján Raczko 50 kr. — B.-Bistrica: Ludvik Kvietok, Josef Humenzsky a Ján Kovácsik po 50 kr. — Zv. Radván: Michál Kukurá 50 kr. — Nemes-Kosztolány: Anna Jakubik 50 kr. — Z Krivej: Josef Štefanica 1 zl., Ján Szvitok 50 kr. — Prešporok: Rozina Nevrla 7 zl. — Veľká-Bittča: Michál Treskoň 3 zl., Josef Filipek 70 kr., Ladislav Veszeli, Františ Pavelka, Josef Fundarek, Michal Fridrichovsky, Győző Arleth, Ödön Honza, Peter Dusik, Františ Pohovej, Andrej Petrovsky, Konštantin Keszemba po 50 kr., ešte iní dohromady složili 1 zl. 50 kr. — Z Piešťan: Alois Novotný, Michal Veszeli, Ján Hodina, Terezia Hubacsek, Michal Chrenko po 1 zl., Károl Hana, Štefan Veszeli, Ján Zelenay, Josef Dobrovolný, Ján Mikovíni, Štefan Kropácsi, Josef Straka po 50 kr., Martin Dobiáš 30 kr. — Holič: Josef Marek 1 zl. 50 kr., Pavel Bartošik, Františka W. po 1 zl., István Hajosi, Matej Bendik, Pavel Hoszú, Martin Hrušicki, Ján Valenta, Ján Budovič, Michal Šebesta, Kati Dujka, N. N., Imrich Duffek, Štefan Moravek, Michál Žiška, Františ W., Katerina M., Ignác po 50 kr., ešte iní dohromady složili 5 zl. 50 kr. — Rózsafüzer egylet, Káton 50 kr. — Z Bikasu: Ján Rosziar, Ludvik Ujházi po 50 kr., — Breznobánya: Maria Reisz, Františ Jahicsek po 1 zl., Ján Ševcsik, Anton Kmoško po 50 kr., V. Janicsek 20 kr. — Zo Štiavnice: Pavel Tonhaiser a manž. 1 zl., Ján Hacher 50 kr. — Z Veľ. Kosztolán: Chrevada Ševcsik 1 zl. — Z Malej Sebeni: Veľ. p. prepoš Peter Hartšár 2 zl. — Z Prešporoku: Josef Urbanek 1 zl. — Zo Szöllöša: Pavel Takáč, Matej Baibar a Tomáš Grebeči po 50 kr. — Krupina: Isidor Machovich, Josef Hiross, Ján Grnač s manželkou, Josef Gonda s rodinou a Filip Herman po 1 zl., Pavel Moravik, Ján Krajcsik, Ludvik Richter, Ján Zachar po 50 kr., zbierka od Jána Krajcsika 4 zl. 98 kr. — Močidlany: Ján Zinka, Ján Skovanek, Josef Polák po 50 kr., menšia zbierka 76 kr. — Turzovka: Privrženci ľudovej stránky 6 zl. 9 kr. — Korloth Puszta: Ján Urban, Josef Ivanič, po 1 zl., Imre Bačorka, Matej Mraz po 50 kr. — Budapešť: Julia Faber, Katalin Tokaz po 1 zl., Maria Sommer, Josef Sommer, Anna Schindelek 50, Maria Kostelni, Magdalena Julasi po 50 kr., Florian Piaček 20 kr. — Ze Somos: Georg Ivan, A. Nedorolik, Andráš Gimerszky, D. J. po 50 kr. ešte iní dohromady složili 1 zl. 60 kr. — Nižní-Šebes: Ján Szabol Turinszky 1 zl., Spolek sv. Ruženca 2 zl., Ján Szlobodnyik, Michal Foltin, Ján Korahuta, Štefan Baran po 50 kr., menšia zbierka od Karoliny Bodnár 2 zl. 69 kr. — Sebes Kellemes: Károl N. 1 zl., menšia zbierka 70 kr. — Hanušfalu: Anna Konecsny 50 kr., a ešte iní 50 kr. — Dubrava: vdova Maria Malinovszky 50 kr. — Zvoleň: Josef Kekat kaplan 2 zl., pani Imricha Verebélyi, pani Alexandra Finka, pani Mateja Skorvina, Imrich Škoda, Ignác Gašparik, Ondrej Pulis, Štefan Trombik, Josef Litva, Ondrej Lopeje, Imrich Sušilla, Františ Reichl po 1 zl., Atila Schveiner, Paula Berounsky, pani Josefa Vellik,

Amalia Susilla, Ieresia Domaniczky, Paula Szpišsak, pani Antala Dámay, Irma Jeruhs, Maria Csapek, Paula Steiner, Maria Teszak, Sabina Minarik, pani Flóricha, Ján Míka, Maria Herman, vdova Michala Nagy, Franciscka Nagy, Josefina Gleibl, Amalia Arvay, Zuzanna Ondrejka, Flora Alleram, Vilma Kotzeg, pani Mateja Kolacsny, vdova Maria Bárány, Sestry Csermuska, vdova Josefina Mampl, Amalia Szuchánek, Josefina Valek, Maria Repko, Ignác Kapusta, Ignác Neumeuer, Ján Barla, Ján Szivak, Ferdinand Szpihsák, Ján Picha, Frantiž Melchior, Ján Hanacek, Pavel Weisz, Ján Pavúk, Ondrej Ausz, Alexander Szombathy, Štefan Zsabka, Ludvik Petrus, Árpád Hájek, Adalbert Dominák, Ján Lepies, Josef Polczer, Maria Chmelik po 50 kr., ešte iní dohromady složili 7 z., 65 kr. — Z filiálky Nižnej: Štefan Chudy, Josef Martinkovics po 50 kr., ešte iní dohromady složili 5 z. 21 kr. — Fara Lopasovská 1 z. 32 kr. a Ferdinand Šandorf 3 z. 10 kr. — Veľký Bodok: Ignác Oszusek, Matej Janik, Rudolf Hirtl, Josef Mučka po 50 kr., Frantiž Sagat 1 z., menšia sbierka 1 z. 10 kr. Zo Spišskej Kapitule Ján Liteczky, Lajoš Oravec, Gyula Vilányi po 1 z., Josef Martinko, Pavel Bucsko, György Bednarik po 50 kr. Zo Spišského Šumeghú: Josef Klein, Josef Babik 1 z., Anton Horzáth 60 kr., Vendel Grossman 50 kr., menšie milodary 1 z. 10 kr. — Csehi: Josef Lešák, Juraj Sztankovianszky, Ján Loidl po 50 kr., Éva Zaszada 20 kr., Mária Gencsur 10 kr.

Za poslané milodary, jako tiež za poslané útrpné riadky v mene milého mučedníka našej svätej veci najvrúcnejšie vďaky vzdávame. Požemaj Bože štedrých darcov s nebeským i zemským požehnaním.

(Pokračovanie nasleduje.)

BESEDNICA

„Neni všetko zlato, čo sa blyští.“

Rozídem sa raz po meste,
Mavši vôľu temnú,
Zrázu zazrem tam na ceste
Peňažničku jednu.

Sohnem sa a zdvihnem ju hneď
Veľmi natešený,
Nad tou šťastnou náhodou, veď
To každý deň neni.

A mal som sa čomu tešiť,
Bo tak silno bola
Nabitá, môžete veriť,
Jako v zime škola.

No, myslím si, musí v tej byť
Peňažstva val hodný,
Že by človek mohol kúpiť
Za ne aj dva domy. —

— „Pardón, pane!“ — volá hlasne
Za mnou z druhej strany
Jeden pán a beží strašne
Celý zadyšaný.

„Zle je! tobôlku som ztratil,
Ach, nehoda hrozná!“
„Tu je! — hneď som mu ju vrátil, —
Myslím, to je ona.“ —

„Tisíc vďakov! no keď som len
Prišiel k svojmu statku:
Pane, skrz vás mám v tento deň
Chvilu zlatú, sladkú.“ —

— „To ma teší, — odpovedám,
Že som mohol ja ti
Vzácný pane, tak veľkú vám
Prinavrátit ztratu.“ —

Vám však poviem milí moji
Uprimnými ústy:
V tej peňažničke len byly
— Nezplatené účty.

K.

Ponechaj na Boha.

„Tak tedy môj milý synáčku — Ernestko — v mene Boha Otca, Syna i Ducha sv. vykroč prvýkrát z domu svojich rodičov do cudziny, a nech ňa ochraňuje Matka Božia plášťom svojim v Nitre, aby ňa žiadna nehoda v školách za celý ten čas nezastihla, aby sa zdravý a s dobrým prospechom nám k radosti navrátil mohol.“ . . .

Takto ja, a so mnou podobne i druhí kresťania vystrájame dietky naše do sveta, kp. do škol, v čase to nad mieru rozhodnom, od nehož záleži často blaho alebo žiaľ jednotlivcov, ba rodín. A to dobre činíme hneď pri počiatku, bo „kto s Bohom počína, vše šťastne dokoná“ učí nás mravné prislovie. . .

A však takýchto rozhodných okamihov v živote našom i viacej jesto, sem patrí prvé sv. prijímanie, vystrájanie sa na ďalekú púť, stehovanie sa pres more do druhej krajiny, volenie sebe dráhy života zemskeho chystanie sa do krvavého boja, atď. Avšak najdôležitejším zdá sa mi ten vážny krok, ktorým vstupujeme na dráhu stavu manželského; lebo tento nie na krátky, prehodiť sa mohúci čas ale na celý náš, život zaviazat sa má.

Bože! koľká milosť tvoja načím manželom tým, aby v láske, jednote, svornosti, nažívať, vernosť manželskú, stále zadržat, súženia a trápenia na spoločných ramenách niesť, slabosti a krehkosti jedondruhého trpezlivo prehliadať, neludské náruživosti krotiť, jedondruhého na dobrú cestu stále a vytrvanlivo obracať — mohli! . . . A čo keď sa jedon v druhom zklame, a súdruha svojho znivočiť sa usiluje! . . .

Možno-li — pravým — zdravým rozumom tento vážny krok bez Boha, Ježiša Krista, bez cirkve kre-

stanskej započat? . . . Však by sme sa hanbiť museli našich pohanských predkov, ktorí, keď nejakého väčšieho činu sa chopili, najprv svojho pohanského bôžka „Hadúra“ na pomoc a posilu vyzýval nezameškali. . . . Len kresťan, svetlom viery pravej osvietený, mal by práve vtedy na Boha zabudnúť, keď najviac potreby na neho má, a mal by byť spokojný s tým malicherným činom, keď by nás nejaký s červeným nosom Mudroňček do matriky zapísal v začmudenej a pavučin plnej písárni?! . . . Zo skúsenosti viem, že dobrý a nábožný kresťan s bázňou a obavou plným srdcom približuje sa do stánku Pánovho k sv. oltáru, a čaká od cirkve, námestníka Ježišovho udelenie tejto vznešenej sv. sviatosti stavu manželského, a úfa, že jedine tu mu pre život jeho milosť Božia vyprosredkovaná bude; lebo vie, že najsvätejší zakladateľ cirkve poklad človečenstvu v živote potrebný jedine v cirkvi ponechal — tedy u žiadneho Mudroňčka — a ona jedine poverená jesto z pohľadu sebe svereného veriacim dľa potreby udeľovať. . . .

Toto myslím jest pravda čistá, suďte sami milí čitatelia z nasledujúceho. . . .

„ až do mojej a jej smrti. . . . “ Takto uprimne a skrúšene opakoval slova kňaza Marka mladý Štefan Juriga, a ver bolo i potrebné, bo v knihe života stálo, že pohár všej trpkosti nútno mu bude už i v živote tomto vyprázdniť. . .

Otec Štefanov — v Starej Lehote — odporoval sniatku tomu, obávajúc sa, že nebude v ňom šťastlivý. Štefan šiel i na radu ku kňazovi Markovi, ktorý ho podobne vyslechnul, a rozličné otázky predhadzoval.

— Rozmysli si — synku — dobre, že budúca tvoja bola by luteránkou. . .

— Vzal bych ju sebe, bár by bola i pohankou. . .

Môžu ňa odobrať k vojsku, čo potom? . . .

— Aspoň sa nebudem musieť obávať, že mi ju ktos odvedie; dočká na mňa.

— Synku, mluvil kňaz vážne — krok jest to nad mieru povážlivý; nenáhli s nim . . . si snáď očiarení . . . dopraj sebe času na rozmyslenie. . .

— Otec je stary — mluvil Štefan — matka v zemi hnije, čož môžem robiť? Druhej sebe nikdaj nevezmem, lebo páru nemá v celej nitrianskej stolici. . .

— Ja ňa len jak duchovný, tvoj otec upozorníť žiadam vopred na tento závažný krok; aby snáď potom o krátky čas neprišiel s tým smutným: «Vaša Milosť; prečo som vašou radou vtedy povrhnuť! . . .

— Nikdaj!! . . . Vaša Milosť, otcie duchovný, my sa vzájomne milujeme, len nás treba v mene cirkve a Boha spojiť, a ja viem vopred, že šťastnejšieho človeka nie tak ľahko na tejto zemi bude . . . svet mi bude závideť. . .

— Uslyš pán Boh! milý Štefane, abys v svej nádeji nikdaj sklamaný nebol. . . .

A tak poriadnom, trojnedeľnom vyhlásení mladý Štefan Juriga Betku Chrenkovu, jak zákonitú manželku viedol sebe od oltára pánovho. Celá obec starolehota bola prítomná, zväčša jak hostia.

Nevestu viezly stužkami okrášlené bujné kone, ktoré vediac asi, koho vezú, musely ju i prekotíť. . . Na veselie prišli občania z obce nevestinej Novej Lehoty. Hnevali sa že Štefan najkrajšiu devu mohol im tak pred nosom ukoristiť. Zvlášť bedákal Andráš Daňko, ktorý Betku na smrť ľúbil; dostať ju, nebolo mu možno, bo v bohatstve ďaleko stál za Štefanom.

Hudba veselo znela, plesal každý prítomný. Prišlo i na tanec. Štefan započal prvý kolo so svojou Bet-

kou; bol blažený. Pochytili Betku i druhí, ba konečne i tam prítomný Andráš: nemohol mu toho odopreť, lebo bol hosťom.

— Len nie dlho — napomínal Andráša.

Tento však málo dbajúc na výstrahu danú, pustil sa náruživ do tancu. Betka nedala sa núkať lebo nemohla i ona odolať žiadosti svojej.

— Betka, Betka, prečo nies mojou!?

— Andráš, nech bude už dosť, aby to nejak neprišlo k zlobe. . . . napomínala Betka.

— Nepustím ňa, šeptal Andráš.

— Budeli už dosti? . . . volal Štefan.

— Čo komu do toho! . . .

— Zaraz ju pustíš! volal rozhnevany Štefan, a dojista bolo by to prišlo k tuhej pračke, lebo obe stránky počaly sa búriť — až konečne Andráš s krvavým nosom a rozdrapenou košelou poberal sa ku dverám.

— Však ti to ja odplatím! . . . volal hnevливо medzi dvermy, a vytratil sa v nočnej tme.

Hostia pomaly rozišli sa domov. Štefan plácu čakal z dňa na deň; no neišla. Konečne zabudnul na to, a žil blažene s Betkou, ktorá nie len driečna ale i pracovitá bola. Dom v čistote držala, seba a manžela vždy pekne vyobliekala. Tanec a hudbu však náruživ obľubovala, a svet na to hovorieval: »dobré má, jest driečna a mladá, nech užije, čo sa jej ľúbi« . . .

— Ať tu naraz Štefan Juriga dostal veľkou pečatou opatrený list, v ktorom stálo, aby sa dostavil k assentierke. . . . Predtým bývalo to inak, ako teraz. Išiel i Andráš, ale ho neodbrali, bo jediným synom bol; naopak Štefanovi vlasy ostrihali. Žalosť jeho nedá sa vysloviť, nemal času ani o Andrášovi sa vyzvedovať; nevedel o ňom ničoho; bolo mu dosť jeho žialu. . . .

Teraz mu prišly na um slova kňaza Marku: „Vezmú ňa snadno na vojnu“ . . . Vtedy som myslel, že budem môcť ľahšej odejst súc Betka mojou; vidim však, že jest to naopak. . . .

— Nezúfaj sebe Štefane! Nečakali sme pred sniatkom, čakať môžeme po ňom na seba — tešila Betka.

— Pravda, budeš myslievať na mňa povždy? Prisahaj mi na Matku Božiu, že mi vernou zostaneš!

— My len na živého Boha prisiahame, a nie na Mariu, dodala Betka.

— Máš pravdu, odvetil Štefan, ničmenej milšie by mi bolo, keby na Matku Božiu aj prisiahala. . .

Zapotrebné držal Štefan aj ku kňazovi Markovi ísť na rozlučnú.

— Živ vás Boh, vaša milosť! . . . Lepšej by bolo bývalo vašej rady v ten čas uposlechnúť. . .

(Dokončenie nasleduje.)

CHÝRNIK

Pozvanie ku predplateniu.

Všetko poukazuje, že náš časopis spôsobuje všeobecnú radosť a spokojnosť na všetky strany. Vďaka ho prijaly všetky vrstvy spoločenské, aspoň

o tom svedčí, vzdor krátkeho trvania nášeho časopisu hojný počet našich priateľov a nepočítané pochvalné listy, ktoré boli našej redakcii zaslané.

Uznanie to je naša najväčšia odmena!

O nesfalšovaní mravnost pečlivé obecenstvo naše, impozantne sa vyslovilo o potrebe jestvovania nášho časopisu; so všetkých strán kynie nám povzbudzovanie a pozdrav, zo všetkých strán hrmí: **Nech žije Ľudová strana!!**

O duševnení, vysokoučení mužovia neprestajne sľubujú nám svoje vynikajúce a neohrozené duševné spolupracovanie, sľubujú nám veľkodušnú podporu, a už v tomto samom vidíme istú záruku toho, že najťažšiu úlohu našu dobre vykonáme t. j. že časopis náš, čo do obsahu, bohatým urobíme.

Vysoko povznesieme náš prapór a heslo na ňom je: **Nech žije ľudová stránka!**

Vysoko a pyšne ho povznesieme s tým svätým presvedčením, že sa okolo neho všetci triezve a šlachetne smýšľajúci spoluobčania s radosťou hŕfnu shromaždiť.

Maďarsky môže sa učiť každý bez toho, aby sa bal o svoju materinskú reč, veď už aj rozmnožovanie časopisov slovenských je zárukou bezpečnej existencie.

Tak tedy smele môžeme všemožnú podporu si vyžiadať a ctených priateľov našich zásad poprosiť, aby časopis náš v čim najväčšej miere rozširovať si nestážovali vo všetkých kruhoch.

Chceme docieľiť, aby tento časopis viac ráz do týždňa vychodil. Tejto úlohe však len vtedy môžeme zodpovedať, keď sa všeobecne rozšíri náš časopis. Ľavnú predplatnú cenu ani polom nezdvihneme.

Predplatná cena „Kreštana“ je:

Na celý rok . . . 2 zl. — kr.

na pol roka . . . 1 zl. — kr.

na štvrt roka . . . 60 kr.

Jednotlivé číslo 4 kr.

VYDAVATELSTVO.

— Nemecký kancelár u nášho kráľa. Knieža Hohenlohe kancelár to nemeckej ríše 21. júla prišiel do Ištu, kde náš kráľ Františ Jozef ho prijal. Knieža bol povolaný na obed do dvoru a na večer vrátil sa do Ausse.

— Bismarck proti nemeckému cisárovi. Parížské noviny menom Memorial Diplomatique uverejňuje chýr udajne z diplomatických kruhov pochádzajúci, že ponač gróf Rautzau zat to Bismarckov z

úradu zadakoval, je to prvým krokom, ktorý Bismarcková rodina proti cisárovi zamýšľa. Knieža Bismarck totiž zamýšľa uverejniť listiny nemeckému cisárovi neprijemné. Gróf Herbert Bismarck pcestuje do Anglicka a tam ich chce vydať.

— **Prepadnutá ulica.** Strašná nehoda zastihla 20. júna v noci mesto Most v Česku. V železnej ulici následkom zrúcanej zeme domy zrazu počaly klesnúť, veľkú hrôzu spôsobiac v obyvateľstve, ktoré vrchnosť ešte zavčasu donútila sa vystehovať. Hrôza bola, tým väčšia, ponač následkom tej nehody gázové vodidlo vyšlo na vnivoč a úplná tma po meste nastala. Okrem toho dážd ustavične sa lial. Posávať osemnásť domov sa zrútilo. Ponač ale ešte i viacej domov sa popukalo, celú časť mesta zavrelí. Domnievajú sa, že posávať ľudský život nepadol za obeť tej nehode, ačkoľvek viacej obyvateľov tých zrútených domov chýbá. Tá zrútená ulica bola vystavená nad Anninou štôlnou a táto okolnosť zapríčinila tú nehodu. V tejto štôlni pred tromi rokmi vypukla voda, kde potom tricať ľudí zahynulo. Príčinou toku vody bolo to, že jedno jazero blízko štôlne nižej sa myklo. Anninina štôlna je jedna z najväčších v uhlovej bani v Moste. Každodenne dorába sa uhlia na sto vozov. Mestu hrozí tma a nedostatok vody, lebo hlavné rúry vodo- a gazovodu sa popukaly.

— **Smenky falšoval a potom do Ameriky utiekol.** Z Ady sa píše: Samo Löv tamejší židovský kupec s falošnými smenkami sporitelne v Ade, Zente a Moholi asi o 60000 zlatých ošudil a potom do Ameriky plával. Z Hamburgu list písal svojim veriteľom a sa im pekne poďakoval, že ho na cestu do Ameriky zaopatřili drobnými peniazmi. Ináč Löv cestu do Ameriky už dobre zná. Za mladi podobným spôsobom od súkromných ľudí 40000 zlatých vylúčil a utiekol do Ameriky, keď ale peniaze tam premarhal, naspak prišiel a odpočíval si v trestnici od veľkých ustávaní námorskej cesty. O pár rokov hlupáci kresťania sa nazdávali, že i z vlka bude baranina, a zas mu len na úver požičali. Počet smeniek od toho výborného muža posfalšovaných zo dňa na deň je väčší a škoda snáď bude ešte väčšie než stokrát tisíc zl.

— **Nová sekta.** V Sibirii jedna nová sekta (kacirstvo) povstala. Privrženci tejto sekty nazývajú sa Begúnini (behať) to jest beháčmi a ohlašujú, že včul na svete, zvláštne v ruskej cirkvi a v Rusku a v premnohých ľudoch Ancikrist panuje. Nesluší sa tedy žiť na tomto svete, kde je všetko Ancikristovo. Treba bežať na pustatinu do lesov a na vrchy. Títo kaciri, aby sa Ancikrista zbavili neuznávajú žiadneho spoločenského poriadku a nechcú daň platiť. Posávať je ich ešte málo, ale všemožne sa usilujú, aby sa rozmôhli. I to sa už stalo, že pokojných občanov napadli a násilensvom ich vlekli do pustatin a lesov, aby ich oslobodili od Ancikrista.

— **Niet to mešťanosty.** Z Užice v Srbsku sa píše, že zbojníci, ktorí na onom okolí garazdujú, zabili Demetra Damjanoviča mešťanostu v užičianskom okrese, ktorého zbojníci zabili. Kto by tedy mal chuť byť mešťanostom v Ranauji, môže sa hlásiť c ten úrad v Užici.

— **Smädny samovrah.** V obci Vaisle v baraňanskej stolici jeden obyvateľ menom Pavel Fodor — jako sa odtiaľ píše — už od dávna bol zadumený, a jako taký v celej dedine držali ho za blázna; ale posávať ani sebe a v druhom škody neurobil. A však 16. júla, pokým jeho žena pracovala na poli, obesil sa v zahrade. Keď jeho žena prišla domov, s nárekom dívala sa

na to veľké ovocie na slivke a s bičakom v ruke odrezala muža. Keď Pável Fodor taktó sa oslobodil prišiel k sebe a pýtal si po najprv pohár vody, lebo že vraj v tejto horúčosti je veľmi smädný. Potom s tou najväčšou chládnokrvnosťou ešte vypil tri poháre vody, vytiahol si zapekačku, zapálil si na ňu a sadol si na ulicu pred bránu kúriť, jako by z hola nič nebolo sa stalo.

— **Uletený budiliar.** V jednej obci blízko Debrecína — ako to jedon debrecinský časopis vypráva — bol krajinský jarmak, na ktorý i jedon vlach dohnal dva krásne voly. Sedliak dobre predal voly, niekoľko stoviek dostal za ne. Ponevác není jarmaku bez oldomášu, i náš vlach dobre si potiahol zo sklenice. Keď sa domov pohnul, prišli mu na um jeho deti doma, chcjúc im radosť spôsobiť, každému kúpil jedon červený ballon, a aby ten ballon tým istejšie môhol udržať, priviazal si naň i budiliar — aby ho obfážil. Ten mechúr veselo sa kolísal v povetrí nie k malej radosťi blaženého vlacha až na raz vyšmikne sa mu cverna z ruky a oslobodená guľa vždy vyššie a vyššie letela s budiliarom. Vzala so sebou tie stovky, nemohli ju chytiť.

— **Ozbijanjý kostol.** V obci menom Sotin neďaleko Vukováru jako sa odtial píše — v minulú sobotu ozbįjali rímsko-katolícký kostol. Zločinci vylámali dvere na kostole a tak sa vrátili dnu a asi na šesto zlatých strieborného náradia a peňazí zo zvončeka odnesli. Zločincov posávaď ešte nechytli, ale základné podozrenie je, že toto zbojstvo jedna dávna zbojnická banda spáchala.

— **Cirkevná politika a štátne pravotárstvo.** Zo Šopronu dostali sme chýr, že Michal Payer farár v Sv. Markete, pápežský rytír minulú nedelu kázal v svojom kostole o cirkevno politických reformách a ostro odsúdil to zachádzanie, že proti katolíckemu náboženstvu práve vo sviatok Panny Márie namierili ranu. Jako chýr ide pravotárstvo zadalo farára Payera.

— **Zastrelený statkár.** V Lugoši — ako sa odtial telegrafuje — neznámy zločinec strelil cez okno do bydlá Petra Bordúza tamejšieho statkára. Guľa trafila Bordúza do úst a na skutku ho zabila. Mŕtvý sklesol.

— **Strašná samovražda.** Z Prahy sa píše, že Jozef Hyska podomník do úst si vložil jedon nábitok s dynamitom, potom ho zapálil a hlavu si rozhodil.

— **Vojenská loď na Dunaji.** Na budínskom brehu naproti zámkovej záhrade stojí včul zajímavá loď: Dunajský monitor menom Leitha o ktorejžto nevinnéj, bielej barve nikto sa nenazdáva, že vnútri sa skrývajú nebezpečné delá. Monitor, ktorý vždy má mnoho divákov, len za niekoľko dní ostane v Budapešti a odtialto pôjde do Erčina, kde sa budú vyvádzať cvičby s vojenskými loďami.

— **Hostiny pri rozsobášoch.** V Amerike slávia už aj rozsobáše s hostinami. V ten deň, keď sa rozsobáš vyslovil, pozvú si rozsobášení manželja svojich priateľov a známych na „poslednie hody,“ kde sa hostia práve tak veselo zabávajú, ako na nejakom veselí, — svatbe. — Prvý hosť, čo dom opustí, je rozsobášený manžel, alebo manželka, ktorého druhý rozsobášený manžel domov odprevadí až pre dvere.

— **Jedovaté huby.** V Sudomericách, jednej obci na Morave sotva na 100 krokov od Skalice — jako sa odtial píše — Ján Mikeška gazda išiel do blízkeho lesu na huby. Na večer žena jeho navarila z tých

húb večeru a celá rodina päť údová chute ju stovila. V noci však dve deti onemocnely, údy im očernely a zdrevenely. Hneď zavolaťi lekára, ale dve deti do rana umrely a i ostatné údy rodiny onemocnely. Na poludňa i títo pomreli.

— **Tarchový vlak spadol do prepasti.** Neďaleko Centera obce to boršodskej stolice — jako sa odtial telegrafuje — nešťastlivo pochodil jedon železničný vlak s tarchou. Z uhlovej bane v Centeri pohol sa jedon vlak naložený kamenným uhlím, na moste vymykol sa z kolajníc, rušeň a sedem vozov spadlo do prepasti. Vozy sa na triesky dolámaly. Vodič rušeňa zomrel a kurič sa poranil.

— **Nový liek proti bólu v hlave.** Ludvik Reš nádennik na zovnútornej vacovskej okružnej ceste pracoval pri jednom stavání. Na raz prestal robiť a žaloval sa svojim kamarátom, že ho hlava veľmi bolí, chytil dve tehly a započal nemilosrdne hlavu s nimi tlciť. Nezadlho zaliala ho krv, tak že sklesol. Pozvaní chránitelja zaviazali mu rany na hlave a odnesli ho do nemocnice. Reš tvrdí svojim lekárom, že mu prestal bóľ v hlave. Ten nový liek ovšem je radikálny.

— **Obeta hromu.** Žena Jána Cicky z obce Cermury v aradskej stolici v ceste bola postihnutá hroznou búrkou. Ženská utiahla sa pod jedon veľikánsky strom, ale jako to obyčajne býva, hrom uderil do stromu a tú nešťastlivú ženu usmrtil.

— **Pokuta za jedno nešťastie na železniči.** Vlani v zíme sa stalo, že jedna pomocná mašina, ktorú boli vyslali zo seged-rókusskej stanice, dohonila veľkováradský osobný vlak idúci zo Segedína a srazila sa s ním bezprostredne pri postojacom mieste. Srazenie bolo tak silné, že zadnie vozy jedon na druhý sa kopily a sa dolámaly. I tá nápomocná mašina značnú škodu utrpela. Pri tom srazení viacej cestovateľov ťažko bolo poraneno. V tejto záležitosti onehdy vynesla ortel trestná rada štátnych železnic. Trestná rada Karola Tótha vodiča to rušeňa, ktorý cez dvať štýri roky bol upotrebený pri štátnych železničách, odsúdila na to že ztratí svoje postavenie a penziu, pre nešťastie na železniči z nebanlivosti.

— **Pustošenie víchrice.** Z Demendu sa píše: Na lúkach tamejšieho majiteľa menom Alexandra Madarása hrabalo sa seno v veľkou usilovnosťou, na raz obloha sa zatiáhla a silný leják sa pustil, ktorý robotníkov rozohnal. Na prostred lúky stál jedon veľký nákladný voz, a k vozu boly i kone priviazané. Náhle zarachotilo a v tom istom okamžení oslepujúci blesk zarazil ľudia a keď prišli k sebe prekvapení videli že tie k vozu priviazané kone jako zdivené cválajú po lúke. Bežali k vozu, ani jedon kúsok z neho neostal neporušený. Osy, kolesá, oje, drabiny na kusy polámané ležaly po zemi. Prišli na to, že do voza uderil hrom. Kone podivným spôsobom neutrpely žiadneho viditeľného urazu, ale sluch úplne utratily.

— **V Hidegpataku a Pilipeci v marmarósskej stolici** onehdy pretrhol sa oblak. V Hidegpataku príval zvalil 4 domy a mnohé stajne. V Iske veľký most a krčmu zruťil príval. Čo príval ešte ponechal to potom kamenec zpusťošil na toľko, že ten i tak chudobný ľud úplne bez chleba ostal.

— **Upovedomenie.** *Ludová strana* v Budapešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednú pisárň* otvorila, a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné, obecnstvo sa vyzýva, aby túto *pisárň* hneď upove-

milo o každom dopohybe či politickom, či spoločenskom *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novin, ktorí držia s ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnú službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokoľvek mena na te prosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydlisko i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by niekto písal, *nikdy* nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať.

Na zaopatrenie si cirkevných náradí, kostolných zástav a praporov atď. odporúčame ústav *Jozefa Gavora* v Budapešti, Vacovská-ulica číslo 17.

DOPIŠY.

V Skalici, 13. júlia 1859.

Vysokoctený prevelebný pane!

Jedného dňa ráno, keď slnko zlatými svojimi lúčami pozlatilo celú prírodu a tichý vetriček sa pohrával z oblokmi izby jedného dôstojného pána, očul klopánie na dvere a pristúpi do izby dôstojného toho pána jeden úradník, ktorý po obyčajnom vlasteneckom pozdrave predloží svoju žiadosť. „Veľmi rád by som bol — pravil — keď bych od nich uslyšanie mojej skrovnej žiadosti obdržať mohol. Moja prosba pozostáva len z toho, aby Vašnosť šesť zlatkovú obeť ráčila na oltár vlasti priniesť.“

Keď som túto zaujímavú reč — ako prítomný — očúval, bol som docela zmätený a ani som si nemohol pomysleť, čo vlastne pod tým výrazom na „oltár vlasti“ rozumie. Až pri konci reči jeho bolo k vyrozumieniu, že pod tým hore spomenutým výrazom nič inšie nerozumie, ako penazité podporovanie nádeňníkov národa, peknejšie zvaných hercov, ktorí si zaumienili asi dva týždne v meste našom prednášky vydržiavať. Aby ale aj dôkaz dal svojej oddanosti k vlasti a obetovavosti, pripomenul aj tú obeť, ktorou on k tomuto vlasteneckému cieľu prispel, vraviac: „ačkoľvek ja som chudobný úradník, aj familiu mám, predsa tých šesť zlatých obetujem na oltár vlasti,“ a v tom okamžení znaky hnevu a posmešného úsmevu sa zjavily na tmavej tvári jeho a s tým išol ďalej vyhľadávať podporovateľov herectva vlasti našej.

Že ten istý kňaz žiadosti toho prázdnodušného úradníka zadosť neučinil, to sa samo sebou rozumie; a dľa mojej mienky aj dobre urobil a chvály je hoden, bo načo by on z tak veľkou obetou podporoval účinkovanie týchto vyschlých pánov a zostarých slečinek, ktoré sa docela nesrovnáva so smerom viery a mravov? Načo by on oproti svojmu nad ocel tvrdsiemu presvedčeniu činil? Neni on osyka, aby aj pod tým najmenším vlivom slobodomiselného prúdu svojmu presvedčeniu inakší smer dal, alebo z volajakého záujmu zemského zásady svoje premenil, ale čistého a pevného rázu, ktorý sta dub, v prostredí rozličných nehôd svoje miesto silno zastane. Navzdor, ale tomu,

že žiadanú obeť nepriniesol, predsa zavítal na niekoľko prednášok, ktoré sa zrovnávaly s kresťanským citom a neprenasledovali mravy. A dľa mojej skromnej mienky s prítomnosťou svojou ačkoľvek zriedkavou — zodpovedal povinnosti svojej k vlasti a opovázlivosti, na cti utrhanie a slabý pojem o vlastenectve je hovoriť, že ten istý kňaz je nevlastenec, ponevác sa z celej sily nevynasnažoval sa na skvetnutie herectva. Ale z druhej strany zase bez strannosti sa môže hovoriť, že ten úradník dozaista len z toho ohľadu tú ťažkú prácu na seba vzal, ponevác poľutoval osoby útlého a pekného ženského pohlavia.

Ináč česť a chvála mu! len to by bola všôbecná rada, aby z tou istou horlivosťou pracoval na tom, aby aj oltár Pána nebeského bol obetami čím viacej osôb zaplnený a ozdobený, lebo včulajšieho času na všetko sa prinášajú obety, len na sväté ciele nie, alebo len malieheré. Dost smutno, že divadlá sa navštevujú a kostol zostáva pre chudobných. Toto je výsledok tej tak zvanej osvety, ktorá vždy vo väčšej miere sa rozmáha a všetky triedy pokolenia ľudského prenikne.

My ale, synovia pravdivého svetla, ktorí sme už zaiste mali príležitosť aj z osobnej našej skusenosti si to presvedčenie získať, že časy zaslepenosti duševnej nepominuly, chráňme sa tej zle nazvanej osvety, lebo ona je vlastne tma.

Skalický.

Od Červeného-Kameňa (prešp. stol.)

Vysokoctený duchovný pane!

V našom okolí, tak ako i po celej krajine vôbec veľké sa prevádzaly poľovačky. Čo? poľovačky? veď je ešte na poľovky zapovedený čas! Nuž veď nie riadne poľovačky, ale pytliačtva (raubschitztvá) sa namramné prevádzaly na papierových nivách popisu voličov. Všetci zbrojoschopní hrdinovia liberárneho tábora natiahli kohútiky svojích starodávnych, z doby Tisovskej pochádzajúcich, chýrečným Tarnóczym zdonálených duploviok (podplácanie a násilensťva), cieľili a strieľali úfajúc sa tak to hojnej koristi pre svoj rozdrčaný, vyhľadovaný tábor. Pytliačskou zásadou: „Zákon sem, zákon tam, nech ja len nastrieľam!“ sa riadiac svojou obvyklou bezočivosťou a vzteklosťou palia, ničia v krásnom poriadku sošikované čaty mladučkej strany ľudovej. Sebevoľne napádajú nad slnko jasnejšie, zreteľnejšie výpovede voleb. zákona, chytriacky ich prekrucujú. Tak sverenej tejto vzteklosti padli v obež z radu ľudovej strany v našom červenokameňskom okolí jeden p. farár a mnohí iní vol. právo majúci, dāň svoju statečne platiaci občania. Prečože vypadnul zo „soznamu voličov okresu pezinského“ pudmerický pán farár pánkovia? Pravda preto, lebo je on vodcom katolíckej družiny (kruhu) ktorá dnes už — vzdor mnohým prekážkam — 120 údov počíta, a tieto kruhy sú vám liberálni „víťazovia,“ trňom v očiach! A svoju dāň a iné ťarchy krajinské na spôsob tichých bāránkov bez šomrania poslušne platiacich a do včulku volebné svoje právo užívajúcich občanov, prečože ste bezočive — zákonu sa vysmievať — von z radu voličov vykoplí?! Či nie preto, aby ztenčily sa rady strany ľudovej? Alebo to snád málo povedať bezočive? Veru málo, bo takovéto zauškovanie zákona a ľudského práva, je oplanstvom. Kolká sleposmelosť je potrebná, aby zo „soznamu voličov“ vyňahaly sa osobnosti, ktorých vol. právo 10-ročný školák z vol. zákona vyčíta a poehopuje! Azdaj sa nazdávajú protivníci naši, že takouto taktikou rozprašia

rady „ľudovej strany?“ Hohó! pánkovia, mýlite sa. Po prvé, proti vašemu pytliactvu zakročíme cestou zákona, ktorý nám spravodlivosť prisúdiť musí, a po druhé „ľudová strana“ tak hlboko pustila korene a tak pevné pásy ju dovedna spájajú, že ju ani čakaň, ani meč, ani puška, ani dynamit vykorenit a zničit v stave neni.

A aby som slovám týmto plného dal výrazu, čujte jak krásne si „ľudovej strany“ privrženci spievajú:

*Podajme si bratia ruky
a pevne sa držme.
K zástave ľudovej strany
mužne si pristaňme.*

*Odolajme pokušeniam
nepriateľov našich;
nebojme sa násilensťva
ani hrozieb žiadnych.*

*Sladké slová protivníkov
sú len podvod šialba:
Ošúdiť nás, olúpiť nás
Chcejú viery práva.*

*Mužne stojme, nedajme sa,
bráňme svoje práva.
Mrštit preč čo nám nepriateľ
k svedeniu podáva.*

*Nech žije, nech navždy žije
tá ľudová strana,
ju už nikdy nepremôže
ani pekiel brána.*

H.

Pozvanie

Uhorských katolíkov na krajinský pút do Lurdu (Lourdes) v mesiaci Auguste.

I. Pút pohne sa v mesiaci auguste bež. r. v nektory deň po Sv. Štefane, ktorý deň neskoršie sa určí, na osobitnom vlaku I, II, III. triedy z Budapešte v nasledovnom smere:

Budapešť, Prágerhof, Sv. Peter. Cormons, Benátky, Miláno, Genua, Nizza, Marseilles, Cete, Toulouse, Lurd(es), a naspák tou istou cestou.

II. Aby pútnici na ceste väčšie a znameňtejšie mestá mohli obzreť a si aj odpočinúť, keď sa ta pôjde v Miláne a v Marseilli, pri návrate ale v Nizzi a v Benátkach na 24—24 hodín sa zastavia.

III. Pútnici tri dni sa budú zdržovať v Lurde.

IV. Pútnici, v hore spomenutých 4 mestách, keď sa zastavia, zo stanice do hostinca

a naspák na vozoch už po predku narídených sa povezu, tam za 24 hodín so všetkým budú zaopatrení, dostanú raňajky (kávu), obed, večeru, izbu, svetlo a obsluhu.

V. V Lurde za tri dni pútnici prvej a druhej triedy budú mať úplné zaopatrenie (raňajky, obed, večeru). Pútnici na tretej klase, keď sa na ceste zastavia za 24 hodín všade dostanú úplné zaopatrenie, ale v Lurde len tí, ktorí to osobitne si žiadajú, a za čo osobitne treba platiť; lebo pre pútnikov III. triedy v jednom tamejšom kláštore skoro zdarma vykonám miesto. V Lurde, jako i všade, kde sa pútnici zastavia na ceste, pútnici I. triedy v hostincoch jedonkaždý v osobitnej izbe, pútnici II. triedy po dvaja v jednej izbe, a pútnici III. triedy ale 3—4 budú bývať v jednej izbe.

VI. Na ceste, ponevác neni dosť času, aby sa celý zástup pútnikov dostatočne môhol zaopatriť, preto každý sa stará o svoju živnosť.

VII. I naspák, sa cestuje — jako i tam na osobitnom vlaku spolu a cestovná karetká pre pútnikov vystavená na žiaden iný vlak nemá platnosti, len na ten osobitný vlak.

VIII. Cena pútnickej karetky, v nej je vpočítané na ceste štvordňové a v Lurde trojdňové, tedy spolu sedemdnňové úplné zaopatrenie, voz do hostincov a naspák, pre jednu každú osobu je nasledovná:

I. klas 240 zl., II. klas 185 zl.,
III. klas 110 zl.

IX. Kto chce na tomto púte účasť vziať, od dnešního dňa sa už môže hlásiť u nižej podpísaného, a prosím, kto chce, aby sa čím skôr hlásil, lebo keď počet potrebný na osobitný vlak zaplnený bude, neskoršie hlásenie sa nemôžem vziať do povahy. Pri hlásení sa, jakožto záruku cestovateľa I. triedy 80, II. triedy 60, a III. triedy ale 40 zlatých závdavok musia složiť.

X. Cestovný program do podrobna výnde v tomto mesiaci juli, a berúcim účasť na púte sa pošle zdarma.

Nepoškrvená Panna Bernadette, tomu nevinnému pastierskému dievčatu vyjavila: „Ziadam si, aby mnohí putovali na toto miesto,“ a ejhla od tých čias zo všetkých strán sveta pútnici sa tisknú v nesčíselných zástupoch ku tej zázračnej jaskyni v Lurde, aby pozdravili Kráľovnú nebies, a si vyprosili Jej materinské požehnanie.

Hore sa tedy uhorskí katolíci! Putujme čím vo väčšom počte do Lurdu! Preukážme

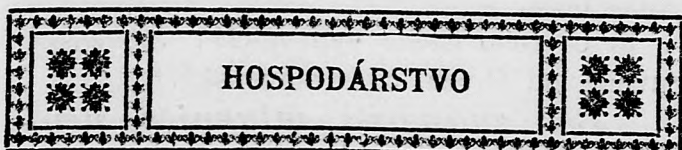
povďačnosť a svätoučtu Matke milosrdenstva! Odporúčajme seba samých, naše rodiny, našu krajinu Bohorodičke, našej Patronke! Ukážme pred celým svetom, že sme synovia Marie!!

V Budapešti, na slávnosť Ducha Svätého 1895.

Dr. Iván Purt

naukový dozorca v sústrednom semeništi v Budapešti,
usporiadateľ krajinského uhorského pútu do Lurdu.

(Býva: V Budapešti IV. okres, sústredné semenište), (Központi papnövelde).

HOSPODÁRSTVO

Veľký omyl.

Z hospodárskych zpráv jasno vysvitá, že hrdza po celej krajine sa rozmôhla. Oznamuje sa síce zo všetkých strán i to, že posávať škody nenarobila, lež ja sa pýtam, či je možno už včul mienku o tom vysloviť, keď zrno ešte neni celkom vyvinuté, a zo žiadnych zovnútorých znakov škoda sa nedá uistiť? Z toho ale, že posávať škody v siatinách nevidno, ešte nenasleduje, že je to i vskutku tak.

Vieme, že listy v živote byliny veľmi vážny úkol hrajú, ony vykonávajú obeh kyslíka a uhlíka, zaopatrujú nie v malej miere bylinu s vlhkosťou skrže to, že rosu vsajú a miernia bezprostrední účinok horúcich lúčov na celú bylinu. Čože tedy už včul z toho nasleduje? Či nie to, že nemocný list, nemôže prirodzenú úlohu svoju bez prekážky vykonávať, v celom ústroji menší alebo väčší zmatok, čo sa výživy týka, nastane podľa toho, ako hrdza v menšej alebo väčšej miere vznikne. Ale nie len nedostatočné účinkovanie listov škodí byline, lež i sama hrdza ako vyžierač, mární záživnú šťavu, ktorá bola určená hlavnej byline. Že ale hrdza opravdu miňa bylininú šťavu, patrno je z toho, že tie čiastky byliny, na ktorých hrdza povstáva, všetkie hynú. Včul už, keď to stojí, oprotivno ale nikto nemôže dokázať, ako je možno tyrdiť, že hrdza posávať škody nenarobila? Číslami sa síce nedá vyjadriť tá škoda, ale zkusenosť nás učí, že hrdza bez škody ani nemôže byť.

Práve taká temnota panuje i stranivá tej otázky, ako povstáva snet. Mnohí tvrdia, že hojné dážde toho roku po celej krajine rozširovaly snet. Lež je tomu neni tak. Snet ešte nikdy nevznikol následkom povetných vlivov. Či je už klas vonku, či je ešte hlboko v steblo, zdravý klas zovnútorou nákazou nikdy ne-

zplanie v snet. Snetové semienka prilepené na zovnútornú kožu zrna predošlého roku, keď zrno započína sa kľuť, spolu ožijú a vnikajú do zárodku byliny. Tu potom, ako aj iné huby, rýchlo sa vyvinujú, a podľa toho, ako viac alebo menej do klasu vnikajú, budeme mať viac alebo menej snetových klasov. Snet už môžeme zbadať i v tej najútlejšej dobe klasa, keď je ešte celkom dolu v steblo. Ponevác tedy klas nakazený býva už v zárodku, ďalej zdravý klas len zdravé zrno dochováva, celkom zreteľne vysvitá, že počasie v neskoršej dobe byliny nemá žiadneho vlivu buďto na rozmnoženie, buďto na ubývanie snetu.

V hospodárstve táto zkusenosť je veľmi vážna, lebo bez nej gazda mnohokrát sa mýli a daromne po príčine hladá.

Bleszkány.

Rozmary a žarty.

Na civilnom sobáši.

Úradník ku neveste: „Veď váš mladoženich je neschopný uzavreť stav manželský, lebo je docela opitý!“ — Nevesta: „O pane uradníku, ľahko vám hovoriť, keď by bol triezvy, neprišiel by sem!“

Surová odpoveď. Jedna zvadivá manželka rekla svojmu mužovi, keď si tento jej nemilú barvu na šaty si vybral: „Ty si vždy vyberáš, čo je najhoršie!“

— „Áno, pravdu máš“, odpovedal „s tebou som započal.“

Dobrý chlap.

Sudca: „Tomuto svedkovi ste nos pokrivil, vášmu kamarátovi ste tri zuby vyrazil a hostinskú ste nabil — a prečo? — Jano: „Nuž vidíte, pán sudco, bol som v takej dobrej vôli!“

Strašná myšlienka. Piják: „Pane Bože, či som rád, že som neni Eskimo! Keď si pomyslím, že by som si žižen rybiacou masťou musel uhasiť!“

Prezradil sa.

Host: „Práve som včul očul strielať, či sa neкто nezastrelil v hostinci?“

Posluhujúci: „O nie, pane, náš pán práve pošuje na mačky po dvore.“

ODKAZY REDAKCIE.

Naše noviny „Krestan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Krestana.“

Egyháznagszegh. Š. F. Čo sa platieva na trhu od predaja tohoto alebo oného predmetu, to vždy určí úrad tržného mesta; do toho sa nikto nemôže miešať, lebo miestne vrchnosti majú právo určiť poriadok trhu, podľa ktorého sa každý musí spravovať, keď tam niečo predaf alebo kúpiť chce.

Baňská-Bystrica. Z. H. Len ich pošlite, prehliadneme ich, a jestli sú dobré upotrebíme.

Baňská-Štiavnica. F. D. V troch riadkoch v »Kreštanovi« stojí Váš oznam 1 zl. 30 kr. i s kolkom.

Linz. Cs. T. Sme poslali aj obdržali.

Felső-Lehota mlad. B. J. Veľmi vďačne.

Nyiregyháza. K. J. Dostali sme.

Rybár! Srdečný pozdrav, len častejšie!

Dlhomíra Poľského sa pýtajú O. P. Š. R. a V. P. A. K. že prečo onemel?

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovánie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

VYOBRAZENIE.

Čím väčším protivenstvám byly vystavené jednotlivé kresť. národy, tým s väčšou dôverou hľadali ochranu v tých svätých srdciach, z ktorých jedno sa nazýva »pomocou kresťanov,« druhé ale v prásach tomu klovalo, ktorý sám sa ponúkal k ufaveniu tých, ktorí prenasledovaní a obťažaní sú.

Prenasledovanie kresťanov nikdy nebolo nebezpečnejšie než za našich dní, keď neidú na nás s dýkou, aby cediaca sa krv našich vyznavačov by mohla byť úrodným semenom; lež zákernícky nás napadajú, aby naše utrpenie v tajnosti ostalo pred bratmi našimi. Neprestajne nás pomlúvajú a takto tým sú šťastlivejší ohľadom dosiahnutia svojich cieľov, že i omámených kresťanov môžu počítat za svojich spolupracovníkov v hrusnej ich snahe.

Ale nie len v našom náboženstve sme prenasledovaní, lež sme i na tolko obťažaní, že bez vyššej pomoci a ufavenia není možno nám ďalej vytrvať, musíme sklesnúť.

Ale dôverujeme podľa príkladu našich predkov, ktorí tiež mali ťažké časy. Obráťme sa detinskou dôverou k tej, ktorú nás dnešní obraz predstavuje: k Márii, k pomocnici kresťanov a skrze ňu k tomu, komu je daná všetka moc na nebi i na zemi.

Ku Márii, podľa svedectva sv. Bernarda ešte nikto nikdy sa neutekal, že by od nej bol býval opustený: tedy i my môžeme v nej dúfať. A to tým viac, lebo je ona patronkou celej našej vlasti a ponevác sužovaný náš kresť. kat. ľud z najväčšej stránky ešte vždy s detinskou láskou sa k nej chýli.

Presväťé Srdco Ježišovo je ale opravdivým útočišťom prenasledovanému veriacemu. Jako by sme sa tedy nemali k nemu útekať s dôverou ufajúc pomoc?

Týto dve srdcia predstavuje dnešní náš obraz čitateľom. V rozhodných časoch žijeme a len tak môžeme obstáť, jestli že na vlastnú našu silu sa nespoľiehame, lež v podporu nebeských dôverujeme a čím častejšie s nepodvratnou dôverou prizvukujeme:

Ježiši, Mario, pomáhajte!

Knižná polica.

Katolíckému ľudu odporúčame nasledovné knihy:

Kto sa chce poriadne naučiť po slovensky *písať* a vôbec reč svoju materinskú tak znať, jako sa svedčí, tomu odporúčame nasledovné diela:

1) Slovenský Pravopis od Dra. S. Czambela v Budapešti. Isabella ulica číslo 68.

2) Josef Victorins Slovakische Gramatik po nemecky. V Budapešti u Vilema Lauffer Ujvilág ulica.

3) U toho istého vydavateľa: Slovenská Mluvnica od Mráza, čisto slovenský.

Bez známosti mluvnice není možno dobre písať!

„Dom Svätý“ čili „Život Tobiášov.“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol *Latasse* biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Znovu vydáva: Fr. Richard *Oswald* správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: *Ružencová knižočka*. Albána *Stolcza myšlienky o žoltári*. Cena jedného výtisku 15 kr.

Pod menom: „*Ježiš*“ priateľ dietok Modlitby a piesne pre katolícké školské dietky zostavil Štefan *Janovčík* farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

„*Blahoslavený*“ P. *Diego* z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert *Stock*. Poslovenčil: Alois *Behúnek* farár lančársky. K dostaniu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

„*Kráľovná Sv. Ruženca*.“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironcsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 7.05—7.15 zl. Raž 6.00—6.05 zl. Jačmeň: na krm 6.20—6.50 zl. do pálenic 6.50—7.00 zl. na várku 8.00—8.05. Oves: 5.70—6.00. Kukurica: 6.50—6.80. Proso: 0.00—5.10. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 11.50—12.50. Koprné semeno: 12.50—12.75.

3. Strova: Veľká biela fízula 8.50—12.00; tmavá 6.40—6.90 okruhlá: 9.10—9.40., drobná 10.10— tarkavá 5.30—6.00. Šošovica 9—24. Hrach 9.00—13.50. Čistá 15.00— 18— zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 17—18. Burgyňa 2.30—2.50. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.40—3.00. Lesné a horné seno 2.70—3.80. Slama. Na postielanie: 0.00—1.90. Žup 1.60—1.80.

6. Siatie: Červená čatelina 60—65. Lucerna 48—52 zl. Jarní ladník 8—9 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 522 hospodárskych volov; 144 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 360—380 zl. Dojné kravy: za jeden kus 45—145 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 3011 kusov oviec. Ceny: 14—17 zl. za páru, a 20—23 kr. za živý kilo. Sviný trh: za kilogramm 54—55. V salašoch 1430 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajca 47—50. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 70—120 mc. Slanina 50.00—51., udená 00—00 zl.

Zodpovedný redaktor: Gerhard Németh.

OZNAM.

V obci Chinorán do prenájmu sa dáva:

SKLEP

s porádnym byvaním,
môže sa kto koľvek hlásiť výnimajúc žida u
ANTONA BEBJÁK
tamže, pošta na mieste. 3—4

J. STOWASSER

strojiteľ hudbných nástrojov, cis. a kr. dvorný dovážateľ.

V BUDAPEŠTI,

II, okres, Lánzhid-úlicia 5.

Prodáva súkace, faháce a bijáce hudbné nástroje, výborné, silnozvučne cimbalmy a o ich podstatných častiach

velký obrázkový cenník na žiadosť zdarma a bez poštového poplatku posiela.

Stranivá nezhubiteľných silných organových harmonik má sa osobitný cenník žiadať. 3—14

Naprávanie všeliakých zvučných nástrojov a harmonik za najlacnejšiu cenu sa vykonáva.

Staré zvučné nástroje sa zameňujú.

Obecné hubny.

TLAČIAREŇ „SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, I. OKRES, DÖBRENTEY-U. Č. 18.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

OZNAMY PRE NAŠE NOVINY VÝLUČNE
OZNAMOVÁCA PISÁREŇ VILÉMA FRIEDENSTEINA (BUDAPEŠŤ, BÁLVÁNY-U.
ČÍS. 2.) PRIJÍMA.

Znalec v prietrhových uväzkach.

J. Keletiho cis. kr. rakúsko-uhorska a belgicko kr. výhodná prietrhová uväzka od tých najhýrečnejších lekárskejších auktorit je za najlepšiu uznaná, nešmika sa, nečiní neprijemný nátlak a mimoriadne je cieľu primeraná.

Novota!!

Keletiho prietrhová uväzka z gummi, výhodou zaopatrená 1894. v mesiaci marci. Vyznačená v Brüsseli 1893. zlatou medaliou a skvostnou listinou. Pelotty úplne môžu sa až na prietrh položiť, s ochrankou z jeleňovej kože a s poistovacím pásom.

Ceny: na jeden bok 6 zl., na dva boky 12 zl.

Suspensorium, bruchohá uväzka (elastična) krčová pančocha z gummi, brucho-podvážujúca, rovnodržiacia ústrojná šnúrovačka, umelecké nohy a ruky.

J. KELETI,

lekársko-hojičský mechaniker a fabrikant cis. a kráľovských uhors. výhodných prietrhových uväzek.

V Budapešti, IV., Koronaherceg-úlicia číslo 17.

(v dome Servitov.)

18—29

Obrázkový cenník zdarma a bez poplatku.

RÉTAY A BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkevných náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, križe, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, a svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové križiky, križe na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny príhodne vzory.

2-13

Veľbným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hreď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianskych spolkov a knížečky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr.

Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakéhoľvek narídenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme veľbných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohlade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.